

3.1.7 AGROSISTEMES I SISTEMES MODIFICATS PER L'EXPLOTACIÓ HUMANA D'ALTA DIVERSITAT

Es pot afirmar que en els darrers vint-i-cinc anys els sistemes de conreu no han sofert gaires canvis en relació a les espècies conreades, i que quan aquests canvis s'han produït, han consistit en la substitució dels conreus menys rendibles, deixant de conrear-se les varietats antigues i algunes autòctones, per introduir-se varietats millorades molt més productives.

Els sistemes intensius de producció ramadera han sofert un considerable impuls, els quals, i en especial el sector porcí, han convertit a Catalunya en un dels principals productors europeus. Les característiques d'aquestes explotacions comporten una reducció de la diversitat biològica al mínim, produint-se races millorades i adaptades a aquest tipus d'explotació en detriment de les races autòctones. La ramaderia és el principal sector dins l'economia agrària catalana, representant el 60% del valor final de la producció agrària.

Pel que fa a la flora i a la fauna associada als agrosistemes, hi ha poca informació disponible. Mentre existeix un gran nombre d'estudis sobre espècies vegetals i animals d'altres ecosistemes, podria dir-se més naturals, quan s'investiga la dinàmica dels sistemes agrícoles solament es desenvolupen projectes sobre poblacions de males herbes, plagues i malalties, ignorant-se completament les espècies silvestres.

Pocs treballs tracten els agrosistemes com un ecosistema natural, mancant, per exemple, treballs sobre la influència de determinades pràctiques agrícoles en la fauna i flora silvestre, o sobre les espècies silvestres associades als diferents agrosistemes. Les excepcions son poques, per això cal mencionar el projecte LIFE que la SEO/BirdLife està duent a terme al delta de l'Ebre en relació al conreu de l'arròs.

Tampoc es disposa de normativa relacionada amb la protecció dels agrosistemes des del punt de vista ecològic o de la seva importància per a la conservació, limitant-se les mesures existents a regular determinats aspectes relacionats amb els diferents sistemes de producció.

La conservació *in situ* dels agrosistemes es pot veure influenciada a mig i llarg termini pels factors següents:

La contaminació ambiental procedent de les activitats industrials i urbanes, i també l'associada als sistemes de producció agrícola (adobs i fitosanitaris) i ramadera (purins). En relació al primer cas cal tenir present l'abandonament de terres, per exemple al delta del Llobregat, a causa de l'elevada salinització i a la presència de contaminants d'origen industrial.

AGROSISTEMA	BIODIVERSITAT DE LES ESPÈCIES CONREADES	BIODIVERSITAT ASSOCIADA	INTERÉS	FACTORS QUE AFAVOREIXEN LA CONSERVACIÓ IN SITU	FACTORS LIMITANTS DE LA CONSERVACIÓ IN SITU
SECÀ DE L'INTERIOR: CEREALES	Poques espècies conreades (ordi bàsicament), moltes varietats millorades.	Abundant, sobre tot la fauna	Molt elevat	Les ajudes comunitàries a la producció de cereals	Baixa rendibilitat, envelliment de la població
REGADIS DE L'INTERIOR	Llenyosos de fruita dolça amb moltes varietats foranies: presseguer, nectarina, perera i pomera Conreus extensius: blat de moro, alfals i blat. Moltes varietats millorades de blat de moro, menys de blat i domini d'un ecotips autòcton d'alfals	Poc abundant a causa de l'intensivitat del sistema	Reduït	La rendibilitat econòmica del sistema de producció	Pràctiques agronòmiques intensives que podrien originar contaminació ambiental
SISTEMES FARRATGERS: PASTURES I PRATS DE MUNTANYA	S'aprofita la flora existent, el nombre d'espècies es molt elevat	Elevada, la flora coincideix amb les espècies aprofitables	Elevat	Existència d'explotacions de bestiar semi-extensives	Despoblació de les àrees de muntanya, envelliment de la població, desaparició de la transhumància
SISTEMES FARRATGERS: CONREUS DE FARRATGES	Moltes espècies farratgeres, amb predomini de l'alfals. Poques varietats dins de cada espècie	Pel sistema de conreu la flora tendeix a desaparèixer, la fauna es poc important	Reduït	Ramaderia intensiva	Associat a la presència de bestiar
REGADIS DEL LITORAL	Floricultura, moltes espècies hortícoles, varietats millorades	Escassa per l'intensitat del sistema	Mínim	Elevada rendibilitat	Contaminació provocada per les tècniques de conreu molt intensives
DELTA DE L'EBRE: ARRÓS	Poques espècies (arròs i hortícoles), àmplia gamma de varietats, alguna local	Molt abundant per les característiques del conreu i per la proximitat a un espai protegit	Molt elevat	Adaptació del cultiu a les condicions de l'àrea	Contaminació per les tècniques de conreu
CULTIUS LLENYOSOS DE SECÀ: OLIVERA	Predomina la varietat arbequina, que pot considerar-se autòctona	Flora típica de secà. Fauna reduïda	Elevat	Ajuda comunitària a la producció	Despoblament i envelliment de la població
CULTIUS LLENYOSOS DE SECÀ: VINYA	Moltes varietats diferents segons les denominacions d'origen	Reduïdes	Interessant	Existència de denominacions d'origen	Son sistemes intensius, tot i que menys que els hortícoles
CULTIUS LLENYOSOS DE SECÀ: FRUITS SECS	Poques espècies, poques varietats, la majoria locals	Similar a l'oliverar	Interessant	Son cultius tradicionals de l'àrea mediterrània	Poca rendibilitat, despoblament i envelliment de la població
CULTIUS LLENYOSOS DE REGADIU: CÍTRICS	Poques espècies, varietats millorades	Reduïdes	Reduït	Rendibilitat	Intensivitat de les pràctiques agràries
RAMADERIA INTENSIVA	Porcí, vaccí, oví i cabrum, aus i conills. Poques races de cada espècies, la majoria foranies, algunes associacions defensen i conserven races autòctones	Inexistents	Mínim	Elevada rendibilitat, ajudes comunitàries en alguns sectors	Canvis en el mercat o en la política de subvencions

L'ús dels purins a l'agricultura pot ser un factor de risc, especialment en les zones d'alta concentració ramadera. A les zones de secà, llevat de casos molt excepcionals, els problemes no acostumen a ser greus, mentre que en les zones de regadiu, on el nivell freàtic és bastant elevat, es pot produir la contaminació de les aigües, tant superficials com subterrànies.

L'aplicació d'elevades dosis de nitrogen en els adobats també és susceptible de causar problemes ambientals, esdevenint un problema potser més estès que el dels purins, però sense rebre tanta atenció. A la majoria dels sistemes intensius de conreu s'acostuma a abusar dels fertilitzants i quan es tracta d'àrees de regadiu el sistema hidrològic es veu ràpidament afectat. L'aplicació de fitosanitaris és especialment elevada en els sistemes intensius de producció, com els conreus hortícoles de regadiu del litoral, però en l'actualitat no es disposa de gaire informació sobre la seva influència ambiental i en els organismes vius.

En aquest sentit cal destacar el recentment aprovat *Codi de bones pràctiques agràries en relació amb el nitrogen*, malgrat que el seu caràcter voluntari no garanteixi la seva aplicació per part dels agricultors, però pot ser una bona eina per començar a reflexionar sobre la idoneïtat de les pràctiques agrícoles que s'estan duent a terme.

El despoblament de les àrees rurals i l'envelliment de la població rural, és un dels factors que pot provocar més desequilibris en la conservació de determinats agrosistemes. Aquest pot ser el cas dels prats pirinencs, susceptibles d'anar-se convertint en una brolla a causa de l'abandonament de la ramaderia, i de les zones de secà (cereals d'hivern, oliveres, fruits secs) on l'agricultura és poc rendible.

La Política Agrària Comuna és un dels factors clau per mantenir la diversitat d'espècies conreades i els agrosistemes menys productius però d'una elevada importància ambiental i per a la conservació de la diversitat biològica i el manteniment de determinats processos ecològics essencials.

Objectius a assolir:

- Difondre el concepte d'agricultura sostenible i fomentar el canvi dels actuals sistemes agrícoles cap a sistemes més respectuosos amb el medi ambient, establint les corresponents mesures econòmiques i fiscals i vetllant per a una major aplicació de les mesures agroambientals establertes per la Unió Europea.
- Caracteritzar adequadament la diversitat biològica existent en cada agrosistema i estudiar el seu funcionament ecològic, avaluant també la influència de les diferents pràctiques agrícoles en relació a la conservació d'aquesta diversitat biològica.

- Establir les mesures normatives adequades per a la conservació de la diversitat biològica dels agrosistemes i per a la regulació de l'aplicació de fitosanitaris i de fertilitzants, tant minerals com provinents de l'activitat ramadera.
- Realitzar cursos de formació sobre agricultura i ramaderia sostenible per als agricultors i ramaders, i formar els futurs tècnics i enginyers agrònoms en el marc de la agricultura més respectuosa amb el medi ambient.
- Millorar el flux d'informació sobre els diferents treballs i projectes de recerca relacionats amb la diversitat biològica i el funcionament ecològic dels agrosistemes, tant entre els propis investigadors com entre els professionals agrícoles i ramaders.